

**[302] Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte onsdag den 28. mars 1973 kl. 11.**

Møtet ble ledet av formannen, H e l g e S e i p .

Til stede var: Trygve Bratteli, Knut Frydenlund, Guttorm Hansen, Asbjørn Haugstvedt, Margith Munkebye, Tor Oftedal, Erling Petersen, Helge Seip, Kåre Willoch, Johan Østby, Leif Granli, Bernt Ingvaldsen, Gunnar Alf Larsen, Ingvar Bakken, Karl J. Brommeland, Rolf Fjeldvær, Sverre Nybø, Ingvald Ulveseth, Johan A. Vikan, Gunnar Berge (for Fredheim), Gunnar Garbo, Aase Lionæs, Sonja Ludvigsen, Paul Thyness (for Otto Lyng), Erling Engan (for Per Borten) og Karstein Seland (for Arnt Hagen).

Komiteens faste sekretær: Sven Knudsen.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Lars Korvald, utenriksminister Dagfinn Vårvik, statsråd Hallvard Eika og statsråd Trygve Olsen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet.

Fra Utenriksdepartementet Statssekretær Tormod Svennevig og advokat Underland.

D a g s o r d e n :

Handelsavtalen med EF.

Formannen: Handelsministeren får ordet for å gi en redegjørelse.

Statsråd Hallvard Eika: Føremålet med dette møtet med den utvida utanrikskomiteen er å gje ei oversikt over forhandlingssituasjonen pr. i dag, slik den no fortonar seg. Ei summarisk oversikt er gjeven i notatet av 27. mars, som vart distribuert til komiteens medlemmer i går, og eg vil berre prøva å gje nokre supplerande opplysningar.

[303] Stedfortrederkomiteen, COREPER, har møte i Brussel i dag og drøftar forhandlingane med Norge med tanke på det rådsmøtet som skal haldast den 2. og 3. april. Dei vurderingar som vi no gjer gjeldande, byggjer på samtaler med Kommisjonen og med representantar for medlemslanda. Vi vil sjølvstekt ha eit sikrere vurderingsgrunnlag når dagens møte i COREPER er avslutta og vi har fått dei nødvendige opplysningar derfrå.

I det notat som er lagt fram, er det gjort greie for den timeplanen som vi no arbeider etter, og som skal føra fram til forhandlingsavslutning før påske. Det sentrale element i denne timeplanen er Rådets møte den 2. og 3. april, som denne gong skal haldast i Luxembourg. Vi meiner no å ha visse for at Rådet vil handsama på nytt og ta stode til einsskilde av dei viktigaste forhandlings spørsmål som tydelegvis ikkje kan finna ei løysing som vi synest er akseptabel utan nye direktiv frå Rådet. Det gjeld først og fremst aluminium og fiskerisektoren. Kommisjonen har også gjeve uttrykk for det same syn, dvs. dei har òg vurdert stoda slik at Ministerrådet bør vurderer mandatet på nytt for så vidt gjeld desse to sektorar, men

først etter COREPER's møte i dag vil ein ha eit sikrare bilete av stoda for så vidt gjeld desse to sektorar.

Som det også tidlegare har vore nemnt, har vi ikkje sett det turvande å bera fram andre forhandlings spørsmål enn fisk og aluminium for Rådet. På dei andre områda synest det etter vårt syn som om avstanden mellom partane ikkje er større enn at det burde vera mogleg, eventuelt etter justering av mandatet på COREPER-nivået, å koma fram til eit forhandlingsresultat som begge partar ut frå tilhøva kan akseptera. Vi hadde von om at vi på dei fleste område gjennom dei to plenarmøte som vart haldne i førre veke, den 16. og 23. mars, skulle ha kome noko nærare konkrete forhandlingsresultat enn tilfellet er i dag. Vi har nok nådd eit stykke fram, men det står att ytterlegare nokre møterunder før forhandlingsmandatet på begge sider kan seiast å vera uttømt.

Etter det plenarmøtet som vart halde den 23. mars, vert no forhandlingane førde gjennom uformelle møte mellom forhandlingsleiarane, som har med seg eit lite antal sakkunnige på begge sider. Og etter dei konferansar om timeplanen som har vore haldne med Kommisjonen sine folk, reknar eg no med at forhandlingane skal kunne avsluttast med eit avsluttande plenarmøte anten den 9. april, eller i verste fall – hadde eg nær sagt – den 16. april, slik at vi får parafering før påske.

Når det gjeld spørsmålet om den interimordninga som skulle ta vare på dei problem som oppstår i samband med opphavsspørsmåla, og som følge [304] av at vi ikkje har ei ferdig parafert og ratifisert avtale til 1. april, har spørsmålet vore under arbeid i Kommisjonen, og det har frå Kommisjonen si side dei siste dagar vore gjeve uttrykk for at dei går ut frå at det vil gå i orden. No i det aller siste er det ting som tyder på at denne interimordninga kan koma til å få noko trongare fødsel enn det Kommisjonen og vi hadde rekna med på grunn av den franske innstillinga. Det spørsmålet vil vel også verta atskilleg meir avklåra etter COREPER-møtet i dag.

Når det gjeld rådsmøta den 2. og 3. april, skal eg seia nokre få ord om det vi vonar å oppnå på dei to felta som desse møte etter føresetnaden skal få avgjerande innverknad på. Det første gjeld aluminium. Der har det formelt sett ikkje vore noko bevegelse, heilt enkelt fordi mandatet av 5. februar har vore så konsist og konkret utforma at Kommisjonen ikkje har hatt reelle marginar å forhandla på. Det vi tek sikte på å prøva å få til, og som vi meiner burde liggja innafor moglegheitenes ramme, var ei heving av åpningsplafonden frå dei 190 000 tonn som er fikserte i mandatet av 5. februar, til 250 000 tonn. I tillegg til det kjem så eit fast kvantum på ca. 90 000 tonn for såkalt «midlertidig import», dvs. import for foredling og reeksport, og som ifølge EF-systemet skal gå inn tollfritt. Etter opplysningar frå Kommisjonen skulle dette liggja mellom 80 000 – 90 000 tonn; vi har hatt visse vanskar med å etterspora eit så stort kvantum i norsk aluminiumsindustri eksportstatistikk. Det har vel hatt samanheng med at dette er eit berekna tal fordi det er basert på eit utvida fellesskap som også omfattar dei ni. Vi har difor meint at med den sterke vekt som Fellesskapet har lagt på desse 90 000 tonn, bør ordninga vera slik at dersom vi ikkje får utnytta dei 90 000 eit år, skal det som manglar, leggjast til plafonden for vedkomande år. Samstundes meiner vi at vi bør kunna gjennomføra ei

viss innskrenking i det tidsrommet plafondordninga skal gjelda. Det har frå Kommisjonen si side vore uformelt antyda at dei kan tenkja seg noko i den leid.

Når det gjeld aluminium halvfabrikata, er vårt prinsipale standpunkt framleis at den bør takast ut som følsom vare, og vi meiner framleis at det er visse moglegheiter for å oppnå det. Skulle det visa seg at dette er eit krav som ikkje går, meiner vi at det subsidiære krav bør vera sju år utan plafond. Vi vil då få toll disparities overfor Sverige og dei andre EFTA-land, men det vesentlege må vera å få vekk plafonden.

Når det gjeld fisken, har ein hittil møtt avvisande holdning bortsett frå når det gjeld frossenfilet. I dei aller siste dagane har det i underhandsdrøftingar kome uttaler frå Kommisjonen som tyder på at spørsmålet er under oppmjuking også sett [305] frå Kommisjonen si side. Vi er klår over at bestemmelsen i mandatet av 5. februar om at det ikkje er spørsmål om tollfridom, men om substansiell tollreduksjon, er vanskeleg å koma forbi. Vi siktar på denne bakgrunn på ein tollreduksjon ned til 2-3 pst. for fiskefilet. Og så vidt vi kan dømme av dei uttaler som er komne frå kommisjonshald, er dei inne på eit nokolunde tilsvarende nivå, kanskje noko høgare. Vi siktar på tilsvarende tollreduksjon for reker. For hermetikk er målsettinga 50 pst. reduksjon av tollen. Der har som kjent Island fått 50 pst. reduksjon og Portugal 40 pst. Det er neppe grunn til å tru at vi har sjanse til å få større tollreduksjon enn desse to land har fått. Vi har fråfalle kravet om tollreduksjon for skallreker, som ikkje var tollfri under EFTA-avtala.

Når det gjeld herda feitt og feittsyre, som for oss står som eit industrispørsmål, men som for Fellesskapet er eit fiskeri/jordbruks-spørsmål, har reaksjonen hittil vore heilt negativ så å seia på alle hald. Vi har difor bestemt oss for å søkja å oppnå ei ordning basert på ei kvoteordning på Storbritannia og Danmark, eventuelt også Irland, som skal gjera det mogleg å oppretthalda den noverande eksport. Her må det i tilfelle veljast ei kvoteordning med full tollfridom innafor kvoten, for marginane er så små og tollen så høg at allereie første opptrapping av tollen sannsynleg vil bety ei alvorleg belastning for industrien.

Når det gjeld dei andre spørsmål som vi reknar med å få klårgjorde under forhandlingar med Kommisjonen innafor mandatet av 5. februar, med eventuelle justeringar av COREPER, skal eg først seia litt om papir og papp. Der har vi fått 11 plafondar. Vi meiner at det burde vera mogleg å få bort ein av desse. Det er for kreppa papir, der situasjonen er slik at den i og for seg ikkje kan ha nokon misjon korkje sett frå Fellesskapet si side eller frå vår side. Men elles konsentrerer vi oss om dei to plafondar for finpapir og magasinpapir, der vi meiner at plafondane er altfor låge. Slik heile forhandlingssituasjonen ligg an, meiner vi at dei andre åtte plafondane må kunna akseptierast.

For magasinpapir der plafonden i forslaget frå Kommisjonen er sett til 96 000 tonn, har vi som målsetting å få heva den til 120 000 tonn. For finpapir der plafonden etter forslaget frå Fellesskapet er 31 000 tonn, er målsettinga å få heva den til 40 000 – 45 000 tonn. Vi er fullt klår over at den einaste fullt tilfredsstillande ordning for papirindustrien er ei plafondløs ordning sett på bakgrunn av at vi står foran ein periode der vi må [306] rekna med at det vert nødvendig med ei monaleg

strukturrasjonalisering, men ei realistisk vurdering av forhandlingssituasjonen viser at det er ingen moglegheiter for å nå fram med vårt prinsipale krav om planfondfri ordning for papir.

Når det gjeld den andre store sektor, ferrolegeringssektoren, er det to plafondar som vi gjerne vil ha høgare. Det gjeld ferrosilisium, der plafondgrunnlaget frå Kommisjonen si side er 170 000, og der det etter ei nøktern vurdering av situasjonen må vera riktig å ta sikte på ein åpningsplafond av storleiksorden 192 000 tonn. Den andre plafonden vi meiner vi spesielt bør satsa på å få høgda, er ferrosilisiummangan og lavkullholdig ferromangan, der Kommisjonens forslag er 117 000 tonn, og der vi meiner at den burde kunne hevjast til 140 000 tonn.

Så nokre ord om rayon-ull som på mange måtar står i ein heilt spesiell stilling. Fellesskapet har foreslått plafondar for oss, samtidig som den er plafondfri og ikkje følsom vare for dei andre EFTA-land. Det verkar som det ikkje er gjennomtenkt frå Fellesskapet si side. Sverige, Finland og Østerrike har til saman ein produksjon på 150 000 tonn og er utan plafondar. Vi har ein produksjon, dersom eg ikkje hugsar feil, på nokre og tretti tusen tonn og ein plafond på 8 500 tonn. I praksis vil ikkje plafondar i vår avtale vera noko vern for Fellesskapet sin industri, men vil føra til forvridding av handelen frå Norge over på dei andre EFTA-land. På den bakgrunn meiner vi at plafondordninga for rayon-ull må bort, og ut frå dei drøftingar vi har hatt, meiner vi også å ha grunn til å tru at det vil skje.

Når det gjeld sink, har vi fått ein åpningsplafond på 26 000 tonn. Der har vi etter vurdering kome til at den bør hevjast til 30 000 tonn.

Så nokre ord om vår tilbaketrekingsliste. Den opphavelige lista, slik den vart framlagd for vel [307] ei veke sidan, hadde eit omfang som uttrykt i tal dekkjer 23 pst. av den totale eksport til dei seks, og 38 pst. rekna av den tollpliktige eksport. Til samanlikning kan nemnast at i Fellesskapet si tilbaketrekingsliste var dei tilsvarande tal 38 pst. av den totale import og 54 pst. av den tollpliktige. Det var med andre ord ei mykje klår overvekt på Fellesskapet si tilbaketrekingsliste. Som kjent frå avisene skapte tilbaketrekingslista vår atskillege bølger under forhandlingane, delvis på bakgrunn av at det var gjort ein reknefeil frå Fellesskapet si side, slik at dei tal dei vurderte ut frå, var meir ugunstige enn dei faktiske. Denne reknefeilen vart seinare korrigert og akseptert. Vi så ifrå på eit tidleg tidspunkt, for så vidt alt då den vart lagd fram, at vår tilbaketrekingsliste ikkje var noko minimumsliste, men kunne vera gjenstand for forhandlingar. Det vart så i førre veke lagt fram ei ny liste som bygde på reduksjon av antal produkt, og på ei noko anna fordeling mellom 11-årsgruppa og sju-årsgruppa. Den nye lista dekkjer over 13,3 pst. av den totale import frå Norge til dei seks, rekna på dei tollpliktige 22,8 pst., og fordelinga mellom 11- og sju-årsgruppa er slik at litt over 20 pst. fell på 11-årsgruppa og snaue 80 pst. på sju-årsgruppa.

Det er framleis rom for visse forhandlingar i samband med den nye lista, men vi reknar no at lista har det omfang den bør ha.

Så nokre ord om EKSF. Der har det, som det tidlegare har vore gjort greie for i komiteen, vore Regjeringa sitt standpunkt at vi skulle ta sikte på den sveitsiske

modell, dvs. ei ordning utan prisreglar. Det har frå Fellesskapet si side vore sagt at vi har fritt val mellom den sveitsiske og den svenske ordninga, men det har samstundes frå Kommisjonen vore gjeve uttrykk for at ein helst såg at vi valde den svenske ordninga, og inntrykket av det har vokse etter kvart som forhandlingane har skride framover. Det er frå Kommisjonen si side utarbeidd noko som vert kalla den norske modell, som skulle vera ein modifikasjon av den svenske, og som i praksis skulle liggja ein stad mellom den svenske og sveitsiske ordninga. Siste veke gjorde Regjeringa vedtak om at vi framleis i prinsippet skulle halda fast på den sveitsiske ordninga, men gå til reelle forhandlingar om den norske modellen med sikte på å få klårgjort gjennom forhandlingane i kva mon det var mogleg å vareta norske interesser gjennom ei løysing basert på den norske modellen. Det er tre-fire spørsmål som bør klårgjerast, slik at ein er sikker på at det ikkje er misforståing mellom partane.

For det første vert det frå Fellesskapet si side hevda at EKSF's leveranse av stål til norsk skipsbyggingsindustri etter den norske modellen ikkje skal vera underlagd Fellesskapet sine prisreglar [308] fastsett etter Artikkel 60, og at dette unntak skal vera varig så lenge avtala med EKSF gjeld. Det skulle då bety at norsk skipsindustri kan halda fram med å kjøpa stål der dei får det billegast, på same måte som hittil.

For det andre skal EKSF's leveransar av stål som er gjenstand for foredling i Norge, og som skal reeksporterast til eit EFTA-land, vera underlagde bestemmelsen om eksportrabatt. Det skulle då i praksis bety at situasjonen også på dette felt skulle verta den same som om vi valde den sveitsiske ordninga.

For det tredje vert det sagt at den norske ordninga inneber at EKSF's reglar om pristilpassing skal brukast ved EKSF's leveransar til Norge med sikte på ei pristilpassing ned til det som vert kalla ein realistisk verdsmarknadspris. Det er i dette inkludert at EKSF's leveransetilbod til Norge ikkje skal offentleggjerast. Dette er av dei spørsmål som kanskje er mest uklåre, og som det er viktigast å få klårgjorde i dei drøftingar som skjer i Brussel i desse dagar. Vi reknar med at det er mogleg at vi kan få ei endeleg avklåring på det som er det reelle innhald i den såkalla norske modellen under arbeidsgruppemøtet som går føre seg i Brussel i dag.

Når det gjeld skipsfart, har eg tidlegare sagt i denne komiteen at det har vore ei mykje negativ holdning til spørsmålet om å avtalefastleggja ein konsultasjonsrett og ei konsultasjonsplikt når det gjeld maritim transport, og det er tydeleg at vi ikkje har nokon sjanse til å nå fram. Vi har gjort ein freistnad på å nå fram via to andre løysingar: anten i form av ein protokoll, der poenget er å få ein underkomite for skipsfartspolitiske spørsmål under den «blandede komite», eller via ei brevveksling å få til ei lausare konsultasjonsordning, der partane frå tid til annan utpeker representantar som skal stå for skipsfartspolitiske spørsmål. Om det er mogleg å nå fram etter desse vegane, er ikkje klårt enno. Det har kome visse fråsegner som tyder på at Kommisjonen no er innstilt på å prøva å finna fram til ei ordning som iallfall noko på veg skulle etterkoma ønsket om konsultasjonar, men det er heilt tydeleg at det vert ikkje i den bindande, forpliktande forma slik vårt prinsipale krav var.

Så til slutt nokre få ord om jordbruksinnrømmelser. Der er situasjonen at vi har nådd så langt fram at vi meiner at vi vil verta samde. Det står att eit par-tre spørsmål som det er vanskeleg å gå på frå norsk side utan at ettergjeving på dette punkt vil få vidtrekkande konsekvensar for visse delar av hagebruksnæringa. Det gjeld tomatar, der Fellesskapet – i praksis er det visstnok Holland – framleis held fast på friperiode i mai og juni. Det [309] gjeld eple, der vi har tilbode friperiode som byrjar 1. februar, men der Fellesskapet – og framleis er det visstnok Holland som kjem sterkast inn – held fast på 1. januar, og det gjeld pærer, der vi har bode friperiode frå 1. januar, og der Fellesskapet framleis held på friperiode frå 15. desember. For alle desse tre punkt vil det å etterkoma krava frå Fellesskapet bety særdeles avgjerande innskrenking i moglegheitene for å driva desse produksjonane på lønsam basis.

Dei andre spørsmål som enno ikkje er avklarte, er av ein slik karakter at vi meiner ut frå ei realistisk vurdering at vi skal nå fram.

[310] Formannen: Jeg takker handelsministeren for redegjørelsen. Før jeg gir ordet fritt, vil jeg gjerne bare stille et spørsmål i forbindelse med det siste punktet. Det har vært nevnt i forskjellige aviser – vel i går i «Sjøfartstidende» – at spørsmålet om eventuelt å lage en avtale uten jordbruk og fiske har vært oppe. Men det er vel ikke noe som har vært på tale. Jeg går ut fra at det er noe som er kommet som spekulasjon.

Statsråd Hallvard Eika: Eg kan berre bekrefte at det ikkje har vore oppe.

Asbjørn Haugstvedt: Det var bare et spørsmål som jeg ikke har helt klart for meg. Jeg oppfatter både av dette notatet som vi har fått, og av det som handelsministeren nå har uttalt, at både Kommisjonen og medlemskapslandene er innstilt på en ny behandling av Kommisjonens forhandlingsmandat på møtet 2. april. Det som jeg ikke har helt klart for meg, er hvilke varer man da skal behandle. Jeg oppfattet det slik at det er aluminium. Men er det også aluminium halvfabrikata? Det er jeg interessert i å vite.

Videre når det gjelder fisk, går jeg ut fra at det gjelder hele rekken av fiskeprodukter og ikke bare frossen fileten som vi har diskutert tidligere, men også reker, hermetikk ikke minst og herdet fett og fettsyrer. Jeg vil bare be om å få klarlagt hvilke varer man vil bringe inn igjen i møtet 2. april.

Knut Frydenlund: Jeg vil takke handelsministeren for redegjørelsen. Både etter det han sa, og etter det som fremgår av det omsendte notatet, går jo forhandlingene etter programmet. Man regner også med å bli ferdig før påske. Og så langt er alt greit.

Men i dette notatet er det helt til slutt vist til den henvendelse som utenriksministeren har foretatt til de herværende EF-ambassadører. Nå har ikke komiteen fått innholdet av denne henvendelse, men noe av den har vært gjengitt i avisene, og hvis det er riktig det som har vært gjengitt i avisene, virker situasjonen

noe mer dramatisk enn dette notatet gir inntrykk av, og handelsministeren gav uttrykk for. Det jeg vil spørre om, er for det første om det som har stått i avisene er riktig, nemlig at utenriksministeren skal ha uttalt til EF-ambassadørene at dersom Norge ikke får en bedre avtale enn det som nå synes å avtegne seg, vil ikke dette bli forstått [311] av det norske folk. Jeg har ikke mulighet for å vurdere om dette er riktig. Men jeg vil be om at komiteen får det dokumentet som ble overlevert EF-ambassadørene, og som vel også ble utlevert i hovedstedene i EF-landene, fordi det slår meg når jeg leser dette notatet og hører statsråd Eikas redegjørelse og samtidig ser dette på bakgrunn av det som utenriksministeren skal ha uttalt overfor EF-ambassadørene, er at det er en avstand i vurderingene her. Mitt spørsmål er da: Er det den gjengitte henvendelse fra utenriksminister Vårvik til EF-ambassadørene, med det til dels dramatiske innhold, som gir det riktige bilde, eller er det det som fremgår av dette notatet?

Når det gjelder timeplanen, har vi hele tiden vært opptatt av at disse forhandlingene ikke blir trukket i langdrag. Som det fremgår av notatet, av statsråd Eikas redegjørelse og også av statsministerens foredrag nylig, ser det ut til at avtalen vil bli undertegnet før påske. Når det gjelder tilbaketrekkingen, som handelsministeren var inne på, har jeg bare et spørsmål å stille, og det er følgende: Ble den reduksjon i de norske krav på nær 50 pst. – fra 22 – 13 pst. – som er foretatt, foretatt som et resultat av forhandlinger med EF, hvor EF på sin side erklærte seg villig til visse motytelser, eller er dette en ensidig reduksjon fra norsk side uten noen motytelse? I så fall er spørsmålet hvorfor man foretok denne operasjonen.

Et annet spørsmål som vi har vært inne på før, gjelder forholdet mellom oljen og handelsforhandlingene. Handelsministeren har tidligere erklært at Regjeringen ikke har brakt oljen inn i forhandlingene, og da må man gå ut fra at dette er riktig. På den annen side kommer slike rykter stadig tilbake. Jeg har akkurat for meg et fransk ukeblad av relativt ny dato Det er en tydeligvis inspirert artikkel her, hvor det vises til at det er oppstått en spenning i forholdet mellom Norge og Frankrike – diplomatisk spenning, står det – som følge av at Norge overfor franskmennene skal ha gitt uttrykk for at hvis franskmennene ikke er mer imøtekommende under forhandlingene, vil man fra norsk side revidere holdningen til utvinningstillatelsen på kontinentalsokkelen. Jeg betviler ikke at handelsministerens uttalelse er den fulle og hele sannhet, men det er meget uheldig at slike meldinger oppstår. Jeg vil bare igjen ha handelsministerens bekreftelse på at artikler av denne art ikke har noe grunnlag, at man fra norsk side ikke har koblet disse to ting sammen.

Kåre Willoch: Først et spørsmål vedrørende jordbruk. Jeg hørte ikke at handelsministeren [312] nevnte noe om hvorledes det går med vinkvoten. Jeg kunne kanskje få noen opplysninger om det. I den forbindelse kan jeg kanskje få nevne spørsmålet om vinreklame. Dette er jo bl.a. et utenrikspolitisk spørsmål, og det kunne være av interesse å høre hvorledes Regjeringen har tenkt å håndtere den siden av spørsmålet, enten det kommer opp i denne forbindelse eller i annen forbindelse.

Og så et siste spørsmål: Har spørsmålet om innkjøp av forsvarsmateriell vært nevnt fra noe norsk hold på en måte som kunne koble det sammen med handelsforhandlingene?

Erling Petersen: Det er tre dager igjen til vi har et påtrengende behov for en handelsavtale. Den handelsavtalen får vi åpenbart ikke til den tid. Når man i formiddag hører hva som står igjen av helt vitale problemer å ordne, begynner man å lure på hvilke viktige ting man her har unnagjort i alle de måneder man har forhandlet. Men det er ikke det spørsmålet jeg vil stille. Mitt spørsmål gjelder interimordningen. Om den kommer i stand mellom forhandlingspartene, når og hvordan vil man gi den konstitusjonell gyldighet, slik at den får betydning i praksis?

Paul Thyness: Det har skjedd et skifte i ordbruken fra forrige møte til dette som jeg gjerne vil ha litt nærmere rede på. I forrige møte snakket vi om å ta saken tilbake til Rådet for at det skulle kunne komme et nytt forhandlingsmandat. Nu snakker man om at man skal få nye direktiver fra Rådet. Jeg forstår det derhen at man regner med at noen endring i selve mandatet vil ikke bli foretatt, men det gjelder fortolkningen av det. Mitt spørsmål er da: Regner man med at nye fortolkninger fra Rådets side kan komme til å gi noe resultat når det gjelder et så vidt presist formulert mandat som det som Rådet utformet når det gjelder aluminium, eller betyr det at man faktisk nå på dette punkt har begynt å miste håpet om at noe vesentlig vil komme til å skje?

Så var det også et annet spørsmål i relasjon til det vi snakket om i forrige møte. Da ble det presisert fra handelsministerens side at når man kom til dette punkt, skulle man være ferdig med alt unntatt et par hovedsaker. Nu står det åpenbart igjen adskillig mer enn det. Og mitt spørsmål er da: Regner man med å få dette løst på de dager som er igjen inntil ministerrådsmøtet, eller betyr det at det blir en større pakke vi sender til Ministerrådet enn den vi opprinnelig hadde tenkt oss?

[313] Utenriksminister Dagfinn Vårvik: Jeg skal forsøke å svare representanten Frydenlund. Det er ingen dramatik omkring de møter jeg hadde med de seks EF-ambassadører her i Oslo. Det måtte i tilfelle bestå i at de ble innkalt nokså tett på hverandre mandag og tirsdag. Jeg har hatt en del kontakt med dem ellers også gjennom lengre tid – kanskje mer tilfeldig enn dette. Jeg gjorde ikke annet enn det som står gjengitt i dette notatet, hvor det heter at jeg gjorde rede for norske krav og våre synspunkter på forhandlings situasjonen. Det var først og fremst konsentrert om de gjenstående problemer, råaluminium, aluminium halvfabrikata og fiskeproduktene på basis av at vi vil ha disse problemer fram for ministerrådsmøtet 2. og 3. april. Hensikten med det hele var å forsøke å få disse ambassadører til å påvirke sine regjeringer til å innta en mest mulig positiv holdning til de norske krav. Dette er for så vidt så velkjent for Stortingets utvidede utenrikskomite at jeg ikke har funnet grunn til å oversende notatet til komiteen. Jeg tror ikke det inneholder noe nytt i forhold til det den utvidede utenrikskomite har fått tilsendt av materiale tidligere.

Nå har ikke jeg studert avisene så godt at jeg vet hva som har stått der. Men det som jeg sa i tillegg til det som var anført i nevnte notat, var at vi fra begynnelsen av hadde festet oss ved det mønster som var lagt opp for de andre handelsavtalene, og for så vidt hadde godtatt det. Men det ble vist til våre særproblemer, at vi hadde en annen eksportstruktur osv., at vi hele tiden hadde tatt det som en selvfølge at Norge burde kunne ha rimelig mulighet til å oppnå en minst like god handelsavtale som de andre EFTA-land, og at både Regjeringen og trolig også store deler av det norske folk ville ha vanskelig for å forstå det hvis Norge skulle få en klart dårligere avtale enn de andre EFTA-land. Så enkelt var det sagt, og jeg synes det var på sin plass å si det.

Knut Frydenlund: Jeg vil bare spørre om dette notatet kan distribueres til komiteens medlemmer.

Utenriksminister Dagfinn Vårvik: Jeg skulle tro at det er helt kurant. Jeg kan godt sørge for å sende det til komiteen.

Formannen: Betyr det at utenriksministeren vurderer det slik at det nå ligger en dårligere handelsavtale i kortene – altså på realiteten?

[314] Utenriksminister Dagfinn Vårvik: Det er selvfølgelig en vurderingssak. Vi har vel fra tid til annen ikke lagt skjul på at vårt mål må være å få til en så god avtale som de andre kan sies å ha oppnådd. Det er selvfølgelig også en vurdering som må tas når man til syvende og sist skal bedømme dette. Det ligger vel også i sakens natur at så lenge vi strever hardt for å forbedre avtalen på forskjellige punkter, mener vi iallfall at vi ikke hittil har oppnådd tilbud fra EF som er gode nok i denne sammenligningen.

Bernt Ingvaldsen: Jeg vil gjerne stille noen spørsmål om selve vurderingen av situasjonen. I noen tidligere notater var det så vidt jeg husker, flere ganger brukt uttrykket at det forslag som forelå fra EF, var uakseptabelt for Norge. Slik jeg forstår det nå, forhandler man om en del av disse punkter som ble karakterisert som uakseptable. En del har man så vidt jeg forstår – uten at jeg har papirene foran meg – akseptert nå.

Jeg kommer tilbake til utenriksministerens uttalelse om at en dårlig avtale ikke vil bli forstått i Norge. Ligger det i dette at Regjeringen ikke er sikker på om den vil anbefale avtalen til ratifikasjon?

Det neste spørsmål gjelder det forhold at det i denne avtalen må det følge med en hel del prosedyre når det gjelder å fastsette kriterier for ordningen. Så vidt jeg forstår, vil den prosedyren bli foreskrevet av EF, idet Norge må godta det som er vedtatt av EF, og som kan endres ensidig senere av EF. Hvis dette er riktig, hvordan vurderer da Regjeringen de rent konstitusjonelle spørsmål i forbindelse med dette?

Statsråd Hallvard Eika: Først til spørsmålet hr. Haugstvedt stilte, nemlig kva vi reknar med skal fram for Rådet 2. og 3. april. Det vi reknar med skal fram, er råaluminium og truleg aluminium halvfabrikata. Det var ein liten sjanse for at ein kanskje hadde kunna løyst det tidlegare. Sjansen er der enno, men vi reknar med som mest sannsynleg at både råaluminium og halvfabrikata må fram for Rådet. På det punktet er det spørsmål om å få eit nytt mandat eller, for å gå på hr. Thyness' spørsmål, eit nytt direktiv. Mandatet er oppfatta som eit direktiv frå Ministerrådet til Kommisjonen. Og for aluminiumens vedkomande, spesielt råaluminium, er direktivet så konsist utforma at det må eit nytt direktiv til med eit anna innhald for at Kommisjonen skal kunne gje eit vesentleg betre tilbod til Norge.

[315] Når det gjeld fisk, som vi også reknar med skal fram, gjeld det heile fiskesektoren. Der er situasjonen, så vidt vi kan bedømme den, at det er ikkje så mykje det å gje eit nytt mandat det dreier seg om, men å gje utfyllande direktiv. Det synest som om Kommisjonen der tolker det direktivet dei fekk 5. februar, særst restriktivt, meir restriktivt enn vi har oppfatta det, også meir restriktivt enn medlemmer av Ministerrådet som vi har snakka med sjølve, har oppfatta det. Det er meir eit spørsmål om å gje eit klårare direktiv enn eigentleg noko fullstendig nytt.

Så var det representanten Frydenlund som var inne på at det frå fransk side har vore sagt at det har oppstått ei viss spenning mellom Norge og Frankrike. Det har også vi fått greie på ad forskjellige vegar. Franskmennene meiner at dette i og for seg er urettferdig. Dei meiner at dei er ikkje åleine om å vera årsaka til at tilbodet når det gjeld aluminium, det er jo det det først og fremst har gjeldt, har vorte så dårleg. Dei har då på forskjellige måtar gjeve uttrykk for at dei spesielt i norsk opinion synest å ha vorte meir syndebukkar enn dei sjølve meiner det er grunnlag for, og dei ser med beklagelse på det.

I den samanhengen vil eg berre på nytt bekrefte at vi ikkje har bruka oljen i forhandlingane. Derimot vil eg til representanten Willochs spørsmål om kjøp av forsvarsmateriell har vore nemnt i samtale i forbindelse med forhandlingane, svare ja. Spørsmålet vart lansert og kopla saman med forhandlingane allereie under medlemskapsforhandlingane. Frå fransk hald vart det, ifølge det som ligg i Utanriksdepartementet, under medlemskapsforhandlingane sagt at dei ville sjå løysinga av den såkalla Crotale-saka i samheng med andre sentrale saker som var oppe i forholdet mellom dei to land. Vi har sagt det same, at vi vil koma til å vurdera våre handteringar i det spørsmålet i relasjon til andre saker. Meir konkret har det ikkje vore sagt. Det er for så vidt ei oppfølging av det som franskmennene gjorde for eit års tid sidan.

Så var det representanten Willochs spørsmål i forbindelse med vin. Det er lagt fram for Kommisjonen eit utkast til eit brev når det gjeld vin. Innhaldet i det brevet går ut på at vi ikkje kan binda oss til kvotebestemmelse når det gjeld vin, og at vi kan konsolidera den nulltollsatsen som vi allereie har på vin – pluss ein del meir generelle fråsegn. Vi er jo i ein litt annan situasjon enn svenskane som hadde ein vintoll på førehand, og derfor kunne tilby tollreduksjonar. Vi har altså gått på konsolidering av tollsatsen. Så vidt eg forstår, er det svaret vårt akseptert av Fellesskapet.

[316] Så var det hr. Thyness som meinte å kunna registrera ein viss skilnad frå førre gongen og til no når det galdt dette med todeling av problema. Det må vera eg som har uttala meg uklårt. Det er ingen skilnad for så vidt som vi meiner at det er dei same sakene som skal fram for Rådet, nemleg råaluminium og eventuelt også aluminium halvfabrikata og fiskeproblematikken. Men etter som det heile har utvikla seg, er det mogleg at ikkje alle dei andre spørsmåla vert avklåra før rådsmøtet. Det betyr likevel ikkje at dei skal fram for Rådet, men at dei kan verta slutthandsama etter at rådsmøtet er halde.

Hr. Ingvaldsen sitt spørsmål oppfatta eg dessverre ikkje, så skal eg svara på det, må eg få det teke opp att.

Statsminister Lars Korvald: Jeg vet ikke om hr. Ingvaldsens spørsmål gikk på det samme som hr. Erling Petersen spurte om.

Det det har vært spørsmål om, er om opprinnelsesreglene kan gjøres gjeldende fra 1. april hvis man ikke har en ratifisert avtale. Vi har, som handelsministeren gjorde rede for her, fått den oppfatning at Kommisjonen kunne være innstilt på en slik ordning. Dersom Kommisjonen er villig til dette, blir det et spørsmål om vi kan akseptere en slik ordning uten at hele avtalen er ratifisert. Dette blir da, så vidt jeg forstår, de samme opprinnelsesregler som også skal gjøres gjeldende overfor andre EFTA-land fra samme tidspunkt. Det er spørsmål om de fra vår side også skal gjelde det utvidede Fellesskap.

Hvis man kan få til en slik ordning, har man ansett det som så positivt at man gjerne ville ha den. Hvis det er noen konstitusjonell tvil her, vil man selvfølgelig undersøke det nøye, og det vil i alle tilfelle bli diskutert her dersom man kommer fram til en slik ordning, som jeg tror vil være så gunstig at man vil måtte kunne akseptere den.

Statsråd Hallvard Eika: Det det er snakk om frå Fellesskapet si side, er ei autonom, ein-sidig erklæring om at dei vil betrakta Norge som opphavsland, slik at Norge i relasjon til Fellesskapet då vert betrakta som slikt, og det skaper neppe konstitusjonelle problem for oss.

[317] **Erling Petersen:** Jeg skjønner at det det er snakk om, ikke er noen interimordning for hele komplekset, men bare for en meget liten del. Ellers er vi altså ute i tomrommet den 1. april.

Formannen: Nå får vi vel følge talerlisten. Vil hr. Ingvaldsen tegne seg på talerlisten igjen?

Bernt Ingvaldsen: Vel, jeg kan gjøre det.

Formannen: Det var to spørsmål. For det første forstod jeg det slik at vi fikk ikke vite klart nå om man regner med at de andre fiskeproduktene, de som har vært

kalt gryteferdige fiskeprodukter, vil bli dekket av ordningen, og om det i tilfelle er gitt noe tilsagn om det.

Det andre spørsmålet gjelder aluminium. Er det så å forstå at man fra norsk side har gitt en ensidig erklæring om at det ikke er fare for utvidelse av foredlingskapasiteten for høyt foredlede aluminiumsvarer?

Guttorm Hansen: Jeg har egentlig ikke noe spørsmål. Jeg har imidlertid funnet grunn til å si noen få ord omkring den utvikling som vi her nå etter hvert har vært vitne til. Det er jo en utvikling som jeg må si jeg er litt betenkt over.

Det erklærte mål både for Regjeringen og for opposisjonen var å få en balansert avtale med EF, det vil si en avtale som gav oss tilnærmet samme fordeler som de andre EFTA-land får, som har fått en avtale. Resultatet inntil nå er selvfølgelig som utenriksministeren har gitt uttrykk for overfor EF-ambassadørene, at de tilbud som foreligger, til sammen vil gi en totalt dårligere handelsavtale enn de andre EFTA-land har fått. Dette er da vår reelle forhandlingssituasjon i dag. Det gjøres nå forsøk på å bringe denne saken inn for Rådet for å få endret forhandlingsmandatet for Kommissjonen, og jeg håper det lykkes. Men selve forhandlingstaktikken som man nå har lagt opp til, må jeg si jeg begynner å stille et lite spørsmålstegn ved, for nå synes jeg at hele saken begynner å utvikle seg på en litt skjev måte.

[318] Mitt utgangspunkt er at det er lite sannsynlig at Norge egentlig har noen særlige pressmuligheter overfor EF. Jeg forstår at Regjeringen ikke deler den oppfatning, men forsøker å nytte eventuelle pressmuligheter. Det er selvfølgelig da et spørsmål om forhandlingstaktikk, men dersom man nå bringer inn slike ting som våpensystemer, kjøp av våpensystemer til det norske forsvar med en begrunnelse at franskmennene i sin tid brakte dette inn, må jeg si man er inne på en veg som jeg i hvert fall føler trang til å advare Regjeringen mot, og advare den meget sterkt mot. Dette tror ikke jeg er noen veg som fører fram, og dette bringer helt andre problemer inn i forhandlingene om en handelsavtale. Det bringer inn utenrikspolitiske og sikkerhetspolitiske problemer som ligger på et helt annet plan. Om franskmennene gjorde dette – jeg er ikke kjent med det, men jeg går ut fra at det er riktig – må jeg si at for oss å svare med den samme opptreden, synes jeg er meget tvilsomt. Det vil jeg gjerne ha sagt.

Jeg har hele tiden ment at Norge burde legge seg på en langt mer alminnelig politisk linje overfor EF, og meget sterkt fremhevet – det har jeg gjort, og det vet jeg andre har gjort i alle samtaler med alle EF-lands politikere etter folkeavstemningen – at en god avtale vil være til fordel for utviklingen av det fremtidige samarbeid mellom Norge og EF. Jeg skjønner at Regjeringen er så politisk bundet at den ikke en gang vil gå inn på dette resonnement av redsel for – det kan ikke være noen annen forklaring – at man skal bli hengt ut som pro-EF eller eventuelt for å forsøke å snikmelde Norge inn, men dette må da være den linje som Norge som politisk målsetting ville ha lettere for å få forstått og akseptert enn om man nå flyr rundt i de forskjellige hovedsteder til forskjellige mennesker og bruker våpensystemer, eventuelt bruker olje og andre ting i denne saken og forsøker å spille ut de

forskjellige medlemsland. Hvis det er den linje man nå bruker, må jeg få lov til å si at jeg er meget betenkt, og jeg kan ikke tolke det annerledes en at det er denne forhandlingstaktikk man nå har lagt opp til. Den er etter min mening så tvilsom at jeg føler trang til å advare mot den.

Paul Thyness: Jeg er også nødt til å komme litt inn på dette spørsmålet om kjøp av Crotale. Jeg er helt ut enig i det hr. Guttorm Hansen nettopp sa, at dette bringer inn sikkerhetspolitiske og utenrikspolitiske forhold som burde ligge utenfor rammen for en handelsavtale og vurderes under andre synsvinkler.

[319] Når det gjelder Crotale, må jeg dessuten få lov til å si at her må Regjeringen i tilfelle være uhyre varsom og ikke love mer enn det den kan holde. Jeg er ikke kjent med hvilket opplegg som foreligger for den nye forsvarsplanen for en langtidsperiode, men jeg har hørt antydning at det innebærer en stigningsprosent på 0,75. Hvis det er riktig, er det ikke plass til å kjøpe Crotale for 400 mill. kr, som med tilleggsutstyr, drift og investering bringer det hele opp i et milliardprosjekt. Det er iallfall ganske sikkert. Dessuten kan det nok være at det også rent militært innenfor det forsvarskonsept vi opererer med, er et mer tvilsomt prosjekt. Dernest har også kjøp av dette systemet visse andre politiske sider som det vel ikke er nødvendig å komme inn på her. Jeg vil derfor så bestemt jeg kan, advare mot at dette blir trukket inn i handelsavtaleforhandlingene.

Så bare et lite punkt til slutt: Jeg var et øyeblikk uoppmerksom, men jeg tror ikke at handelsministeren svarte på det spørsmålet som hr. Knut Frydenlund stilte, og som jeg hadde tenkt å stille hvis ikke han hadde gjort det, nemlig om reduksjonen i vår tilbaketrekkingsliste var et ledd i en større helhet eller om det var en ensidig norsk handling.

Kåre Willoch: Jeg kan ikke minnes å ha hørt tidligere her i komiteen noe om at spørsmålet om våpenkjøp skulle kobles inn i handelsavtaleforhandlingene. Hvis jeg nå husker riktig i så henseende, det vil si at dette spørsmålet ikke har vært reist her, vil jeg gjerne ha en forklaring på hvorledes det kan henge sammen at momenter som Regjeringen mener er av betydning for forhandlingene, ikke har vært nevnt her på forhånd. Jeg synes det vil være ganske naturlig om vi får en forhåndsorientering om hvilke forhandlingskort man ønsker å spille fra norsk side. Nå vil jo vurdering av denne sak i høy grad avhenge av hva som er sagt, og hvordan det er sagt, og handelsministeren gav jo i sitt forrige innlegg inntrykk av at det ikke var sagt så meget. Dette vil jeg gjerne ha ytterligere utdypet. Jeg vil gjerne vite om dette som her er fremkommet, kan karakteriseres som mer tilfeldig betont, eller om man har hatt en spesiell ekspedisjon med sikte på å gjøre franskmennene tilstrekkelig oppmerksom på det forhandlingskort Den norske regjering her mener å ha.

Jeg må si rent umiddelbart, uten at jeg har hatt tid til å vurdere dette spørsmål, at jeg ser en fundamental forskjell mellom at franskmennene prøver å bruke medlemskapsforhandlinger eller hva det måtte være for å *selge* dette system, og at vi bruker *kjøp* [320] av systemet som virkemiddel for å oppnå bestemte sivile

formål. Forskjellen her forekommer meg å være så dyptgående at det ikke skulle være behov for å bruke megen tid på å utdype den.

For øvrig synes det helt klart at i den forrige forhandlingsfase ble Norge overhodet ikke pådratt noen som helst forpliktelse på dette område, og da synes jeg henvisningen til den tidligere forhandlingsfase for så vidt er uinteressant.

Ellers er det som sagt vanskelig med så kort varsel og uten noe forarbeide å foreta en totalvurdering av dette momentet som ledd i slike forhandlinger, men det slår meg med en gang at vi kan komme i en vanskelig situasjon hvis vi pådrar oss noen slags moralsk forpliktelse til å foreta militære disposisjoner som vi kanskje ellers ikke ville ha foretatt. Jeg er ikke kjent med at man har truffet noen slags beslutning om å kjøpe dette system, og dertil foreligger vel en risiko for vanskeligheter i forhold til andre mulige leverandører som kanskje ikke vil synes at det er naturlig at denne type politiske momenter spiller inn i en slik sak som denne. Jeg nevner dette som bakgrunn for at jeg synes at vi må ha krav på noe mer utførlige opplysninger på dette punktet, og dessuten som bakgrunn for at jeg slutter meg til det syn at hvis Regjeringen har andre slike forhandlingskort, vil det være svært naturlig om denne komite får høre om det på forhånd og uoppfordret, ikke slik at vi skal være nødt til å sitte og spørre fra sak til sak om hva man tar opp under forhandlingene.

Jeg vil gjerne få presisere det videregående spørsmål om denne saken har vært tatt opp på en måte som har vært egnet til å gi inntrykk av at vi her fører inn et nytt forhandlingsmoment, f.eks. ved en spesiell henvendelse fra noen norsk representant, eller om det er kommet opp på en mer uforpliktende måte som kan sies å være mindre betydningsfull.

Knut Frydenlund: Når jeg bad om ordet igjen, var det for å etterlyse svaret på mitt spørsmål om denne 50 pst.-reduksjon av tilbaketrekkingslisten var skjedd som en ensidig norsk operasjon, eller om det var ledd i forhandlingene, og om vi har fått noe igjen for det. Nå har imidlertid hr. Thyness etterlyst svar på det samme spørsmål, og da skulle det kanskje være mulig å få svar på det?

[321] Med det samme jeg har ordet, vil jeg få komme tilbake til mitt første innlegg, hvor jeg pekte på denne avstand i tonen mellom handelsministerens innlegg og dette notatet og utenriksminister Vårviks démarche overfor EF-ambassadører. Dette ble avvist av utenriksministeren; det var ikke noen forskjell i tonen her. Men etter det som er fremkommet av opplysninger om dette våpensystemet, begynner jeg faktisk å bli litt redd for at Regjeringen er kommet i en panikk-situasjon og begynner å handle deretter. Jeg vil derfor henvende meg til statsministeren for å få ham til å vurdere disse spørsmålene. Her diskuterer vi i møte etter møte friperioder for tomater og andre ting, og så foregår det altså en disponering av verdier som beløper seg til flere hundre millioner kroner, bak ryggen på denne komiteen, uten at det blir nevnt i det hele tatt! Hr. Guttorm Hansen gav uttrykk for sitt syn på denne disponering, og jeg vil følge opp det og si at jeg tar avstand fra dette her. Vi gjør det fordi vi vil kunne komme opp i den situasjon at Regjeringen går rundt og sier at

dette har vært omtalt i den utvidede utenrikskomite, hvilket jo nå er sannheten, men det var da etter direkte spørsmål om det.

Jeg vil henstille til statsministeren å forsøke å få litt styring på dette her. To ganger har nå handelsministeren benektet at oljen har vært brakt inn, men når man hører slike ting som dette, begynner man å tvile på det også.

Bernt Ingvaldsen: Jeg vil gjenta det spørsmålet jeg stilte forrige gang jeg hadde ordet, og som handelsministeren ikke oppfattet, om hvordan Regjeringen betrakter de tingene som den tidligere har uttalt var uakseptable, men som den altså nå, så vidt jeg forstår, har funnet seg i som uunngåelige. Man har tidligere brukt det uttrykket at «det er uakseptabelt». Så sier utenriksministeren offentlig at en dårlig avtale vil ikke bli forstått i Norge. – Det var vel dem som ikke forstod medlemskapsavtalen også. – Hvordan stiller Regjeringen seg: Mener den at det er tvil om at den kan anbefale resultatet av handelsavtaleforhandlingene?

Så har jeg et annet spørsmål. Jeg er ikke helt sikker på om jeg har oppfattet det riktig, men jeg har foran meg her denne listen over innrømmelser for landbruksprodukter, og her står det at man skal ha fri import i bestemte perioder. Skal det tre i kraft med en gang, eller er det en overgangsperiode før det trer i kraft?

[322] Til slutt vil jeg igjen komme tilbake til dette med ratifikasjon av en interimsavtale. Det forekommer meg at det der kan være en del problemer som kanskje vil ta sin tid, og jeg vil høre om Regjeringen har studert det forholdet.

Statsråd Hallvard Eika: Det var først til formannen sitt spørsmål om det han kalla «gryteferdige fiskeprodukter», var med i tilbodet. Etter det som konkret er sagt frå Kommisjonen hittil, er dei ikkje med. Dei har altså førebels berre halde seg til uforedla varer, men spørsmålet om den høgforedla fiskefileten skal fram for Rådet.

Så var det til spørsmålet om vi har avgjeve noka «einsidig erklæring» om at vi ikkje skulle utvida foredlingskapasiteten for aluminium halvfabrikata. Det har vi sjølvsagt ikkje gjort, men vi argumenterer for vår sak, og vi har sagt at det er ingenting som tyder på at det vil verta reist varmevalseverk i Norge for aluminium i den næraste tida, vurdert på bakgrunn av kraftsituasjonen og liknande. Noka erklæring eller form for binding har det sjølvsagt ikkje vore snakk om. Det har det for så vidt heller ikkje vore bedt om.

Vidare vil eg seia nokre få ord om det som representanten Guttorm Hansen sa i samband med forhandlingstaktikken. Eg er fullstendig samd med hr. Guttorm Hansen i at Norge har små pressmoglegheiter. Vi er sjølvsagt alle saman klåre over at her står eit lite land og forhandlar med ei stor gruppe land, og at talet på pressmoglegheiter – dersom vi vil bruka det ordet slik som det til vanleg oppfattast – er små. [323] Derfor har òg vårt hovudargument heile tida så lenge eg iallfall har vore med, vore nettopp det som hr. Guttorm Hansen formulerte nokolunde slik at ei god avtale vil vera av betydning for utviklinga av forholdet mellom Fellesskapet og Norge. Det har vore det gjennomgåande argumentet heile tida. Vi har først og fremst spela på rimelegheitsbetraktningar. Vi har først og fremst vist til at dersom ei avtale

skulle sluttast heilt ut på grunnlag av dei første tilboda vi fekk, ville Norge få ei dårlegare avtale enn dei andre avtalepartane. Vi har argumentert ut frå rimelegheitsbetraktningar og ut frå kva som på sikt må vera både i Fellesskapets og Norges interesse. Det er etter desse retningslinjer argumentasjonen hittil først og fremst har gått og framleis vil koma til å gå.

Når Crotale-saka har kome inn i biletet, er det som sagt fordi denne saka alt var inne i biletet på direkte fransk initiativ, der franskmennene sa at dei ville koma til å måtta vurdera dei andre store spørsmåla som var oppe i forholdet mellom dei to landa, noko i relasjon til korleis det gjekk med denne saka. Vi har sagt tilsvarande, at vi vil koma til å måtta vurdera Crotale-saka også i relasjon til korleis det går med andre saker. Vi har sett det som vår plikt å bruka dei korta som vi har, for å få best moglege vilkår. Dermed har vi på ingen som helst måte bunde Norge i Crotale-saka. Det er så vidt eg veit, ikkje gjort noko vedtak om at dette skal kjøpast, men det har vore ført forhandlingar om kjøp i lang tid før denne Regjeringa kom til makta, og dei forhandlingane har halde fram.

Så var det det spørsmålet som opphaveleg hr. Frydenlund stilte, som hr. Thyness tok opp att, og som eg dessverre i farten gløymde å svara på, om bakgrunnen for at vi reduserte tilbaketrekingslista frå 22 pst. til 13 pst. Vi var alt då lista vart lagd fram, innstilte på at ho skulle reduserast. Vi var einige om at det var inga minimumsliste. Det var m.a. ein del «luft» i ho, som ein forhandlingsmessig seier. Vurdert ut frå den situasjon som vart skapt etter at lista var lagd fram, fann vi at det var fornuftig å gjennomføra den reduksjon i lista som vi hadde planlagt, for å skapa eit nytt og betre forhandlingsklima og få bevegelse i forhandlingane. Direkte motytingar for denne reduksjonen vart ikkje framskaffa på konkret måte, og det vart det for så vidt heller ikkje bedt om. Mi vurdering er at episoden med tilbaketrekingslista og leveringa av den reduserte lista ikkje berre gjenskapte forhandlingsklimaet frå tida før den første lista vart lagd fram, men òg førte til at det kom større fart i forhandlingane reint generelt.

Representanten Ingvaldsen hadde eit spørsmål som galdt dette at vi tidlegare hadde sagt at avtala [324] ikkje var akseptabel. Den utsegna kom for det første ut frå ei samla vurdering, ikkje ut frå ei vurdering av kvart einskilt punkt. For det andre var det basert på det forhandlingsmandatet som var lagd fram, etter kvart som dette vart konkretisert. Hadde det vore akseptabelt, kunne vi for så vidt ha droppa forhandlingane.

Representanten Ingvaldsen stilte òg eit konkret spørsmål om friperiodane for jordbruksvarer. Dei vil tre i kraft straks avtala er ratifisert.

Kåre Willoch: Jeg vil gjerne få komme med et tilleggsspørsmål når det gjelder Crotale-saken. Handelsministeren nevnte at den var kommet opp på grunnlag av et fransk initiativ. Jeg vil da spørre: Har franskmennene brakt denne sak opp i forbindelse med handelsavtaleforhandlingene? Jeg synes det må være det relevante spørsmål.

Så bad jeg om å få en nærmere orientering om i hvilken form denne sak var brakt opp fra norsk side. Jeg kan presisere spørsmålet, for å antyde den type

problemstilling jeg søker belyst: Er denne sak brakt opp under forhandlingene i Brussel, eller er den f.eks. brakt opp ved at man fra vår side har sendt en mann til Paris for å redegjøre for vår vurdering av dette spørsmålet?

Statsråd Hallvard Eika: På det første spørsmålet er svaret at saka ikkje er tatt opp på fransk initiativ under handelsforhandlingane. Saka vart tatt opp på fransk initiativ under den del av forhandlingane om norsk tilknytning til Fellesskapet som gjekk etter medlemskapsparagrafen.

På det andre spørsmålet er svaret st det er ikkje sendt folk spesielt korkje til Paris eller Brussel for å ta opp denne saka. Saka har vore nemnd både i Paris og Brussel i samband med samtalar om andre ting.

Kåre Willoch: Hvilke andre ting, om jeg tør spørre?

[325] **Statsråd Hallvard Eika:** Det tør eg ærleg talt ikkje seia i farten. – Ikkje andre ting i samband med forhandlingane i Brussel, men vi hadde folk som hadde samtalar i Paris om andre ting som ikkje hadde noko med handelsforhandlingane å gjera, som samtidig nemnde dette poenget.

Formannen: Jeg har også et tilleggsspørsmål i anledning av dette siste. Handelsministeren sa at man fra fransk side hadde gjort gjeldende at forhandlingsresultatet avhang av dette og de andre store spørsmål. Hvilke andre store spørsmål er det handelsministeren der sikter til?

For min del må jeg ta den samme reservasjon som er kommet til uttrykk fra de andre som har uttalt seg om denne saken. Det er helt nytt at det er koblet inn former for militære leveranser og kjøp i denne sammenheng. Vi har ikke oversikt over hva dette innebærer økonomisk, og har ikke hatt mulighet for å vurdere tilstrekkelig de politiske sider av saken. Jeg vil ta ethvert forbehold om standpunkt i den sammenheng, og jeg vil slutte meg til dem som har advart bestemt mot å bruke denne saken som et ledd i den handelsavtaleløsningen man søker fram til.

Når det gjelder tilbaketrekningslista, er det mulig at handelsministeren og Regjeringen vurderer dette som et sjakktrekk som har gitt resultater. Jeg må si at det inntrykk en har av det som kommer offentlig fram, og det inntrykk en kan få på annen måte, er at det var en lite heldig episode for Norge at vi først la fram en liste med såkalt «luft» i, og så trakk den tilbake uten at det skjedde annet enn at en så å si kapitulerte av skrekk da en så resultatet av reaksjonene på lista.

Så sa hr. Frydenlund i sitt innlegg at hvis vi ikke nå reserverte oss i denne våpenkjøpsaken, ville det senere sies at saken har vært omtalt i den utvidede utenrikskomite. Hvis hr. Frydenlund med det sikter til at det ville bli påberopt offentlig, vil jeg i den sammenheng få lov til å understreke at jeg går ut fra som en selvfølge, og vil innskjerpe, at ingenting som sies her, vil bli påberopt offentlig. Jeg hadde tenkt å gi uttrykk for det i en mer fulltallig forsamling enn vi er nå, men det kan gjerne sies også i tilknytning til dette punkt.

Ingvald Ulvseth: Det gjeld det same som formannen peika på i samband med tilbaketrekkingslista. På siste møte var eg ein av dei som spurde om [326] det var ein klok taktikk som var lagd opp, dette med å leggja fram ei liste som på meg verka lite gjennomtenkt, og som vart presentert i all hast i denne komiteen. Eg trur det er stor grunn til å rekna med at lista slett ikkje har verka gunstig på våre forhandlingar – kanskje snarare tvert imot, skal ein døma etter det som har kome fram i presse og andre media.

Dessutan hadde eg også lyst til å ta opp dette spørsmålet som handelsministeren nå svara på, når det gjeld aluminium halvfabrikata. Det vart nå sagt at ein hadde gjort kjent at det ikkje var aktuelt å bygga noko varmevalseverk for aluminium her i landet. Då må eg spørja: Når har Regjeringa fått fullmakt til å uttala noko slikt, all den tid ein tvert imot i denne forsamlinga har sagt ifrå at når det gjeld aluminium og andre industriprodukt, vil vi stå heilt fritt til å leggja opp den industripolitikk som høver for utnytting av våre ressursar, vår knowhow og våre kunnskarar på alle felt?

Dette fører meg over til neste spørsmål, som òg har vore reist her av andre, nemleg spørsmålet om korleis Regjeringa har brukt olja i forhandlingane. Når ein høyrer korleis Regjeringa har nytta spørsmålet om våpenleveranse, må ein stilla seg spørsmålet om det ikkje er litt av den same måten med sal som går for seg også på andre felt.

Tor Oftedal: Jeg skal kun holde meg til de formelle sider ved de to alvorlige spørsmål som er kommet opp.

Først litt om aluminiumforedlingen. Hvis man under en alvorlig forhandling gir en faktisk opplysning som et ledd i en argumentasjon, må vel det av motparten oppfattes som en form for et tilsagn. Skulle vi senere komme til at vi likevel ønsker å bygge et varmevalseverk for aluminium, frykter jeg for at det vil bli oppfattet som et løftebrudd.

Og så over til våpensystemet. Sier man at Norge vil vurdere sin holdning til våpensystemet ut fra hva som skjer under handelsforhandlingene, vil også det fra fransk side måtte oppfattes som et tilsagn om at hvis de holder sin del av kontrakten, vil også vi holde vår del, med andre ord at vi vil melde oss som kunde til det hele. Dermed er det selve landets troverdighet som settes på prøve, og i en slik situasjon vil Stortinget uvegerlig bli brakt under et utillatelig press. Jeg vil si at hvis noe slikt skulle skje, var det minste man kunne forlange [327] at det som i offentlig språkbruk blir kalt Stortingets organer, var blitt informert på et rimelig stadium under forhandlingsfasen. Jeg synes det er merkelig, med det utall av møter vi har hatt om frihandelsforhandlingene, og så lite som det har kommet ut av dem, at man ikke har funnet behov for å nevne et så alvorlig og vesentlig spørsmål som dette.

Statsråd Hallvard Eika: Eg vil berre på ny seia at det er ikkje gjeve noka som helst form for erklæring som skulle verka bindande i spørsmålet om eventuell utbygging av foredlingsindustrien for aluminium. Det vi har sagt, er at vi ikkje kjenner til at det ligg føre planar for utbygging av aluminiumindustrien med sikte på

aluminium halvfabrikata. Vi har vidare sagt at etter vår vurdering kjem dette neppe til å verta aktuelt i den tidsperiode det her er snakk om, altså i overgangstida. Etter utløpet av overgangstida vil det ikkje vera noka gardering frå Fellesskapet si side heller. Eg vil halda fast på at det frå vår side i argumentasjonen ikkje er sagt noko som bind Norge når det gjelder industripolitikk på dette felt.

Kåre Willoch: Jeg må enda en gang få komme litt tilbake til Crotale-saken. Vi har som sagt hatt svært liten tid til å vurdere den, men jeg sitter med et litt urolig inntrykk av at andre land kanskje kan begynne å spørre seg selv hvordan de skal ivareta sine interesser. Så vidt jeg forstår, har amerikanerne også vært inne i bildet her. Jeg vil rent generelt få be om at man overveier særdeles nøye forholdet til andre vennligsinnede makter når man gir seg inn i politisk handling med slike ømtålige spørsmål som våpenkjøp. Jeg må også anmelde uro for hvorledes konkurrerende vennligsinnede land vil stille seg hvis det blir kjent at Norge tilbyr å kjøpe dette våpensystem som ledd i forsøk på å oppnå innrømmelser fra annet hold, og hvilke vilkår andre mulige leverandører da muligens måtte kunne stille under senere forhandlinger. Og saken er jo av en slik art at det er grunn til å frykte for at dette blir kjent.

Jeg vil som sagt gjerne ha anmeldt min uro, og dessuten gjenta min kritikk over at Regjeringen ikke har lagt dette frem for denne forsamling før det ble lagt frem i Paris. Jeg har heller ikke fått noe svar på spørsmålet om hvorfor denne sak ikke ble lagt frem av Regjeringen for denne forsamling.

[328] Karl J. Brommeland: Jeg har et spørsmål i forbindelse med friperioden for landbruksvarer. Jeg var nettopp en tur i Rogaland, og i visse kommuner hvor der er stor hagebruksproduksjon, var man meget bekymret for hvordan det ville gå dersom det ble gitt anledning til fri import i mai. Det ville de anse som katastrofalt. Er dette fremdeles et forhandlingstema? Er det noen mulighet for at de kan få lov å beholde tollene i mai, vil det rette på meget. Hvordan ligger det an med det spørsmålet?

Formannen: Før jeg gir ordet til handelsministeren, vil jeg gjerne føye til det som hr. Willoch sa om faren for at dette spørsmålet om våpenleveranse blir kjent, at jeg for min del synes faren for at det *ikke* skulle bli kjent hva som var det fulle grunnlag for inngåelse av en avtale, er vel så betenkelig. Hvis det virkelig er slik at man i siste omgang salderer en forhandling med å gi en ensidig innrømmelse overfor et enkelt land, og kanskje til og med holde det utenfor de andre lands kunnskap, er vi inne på en fullstendig glidebane. Jeg vil derfor be om at Regjeringen gir oss en ordentlig orientering om hva som har foregått, og hva Regjeringen tenker å gjøre, innen man konsulterer videre, for dette er et vesentlig spørsmål som griper langt videre enn til spørsmålet om noen kvoter.

Gunnar Alf Larsen (formann i forsvarskomiteen): Jeg må bare få lov til å si i forbindelse med det spørsmålet som har vært reist om Crotale forsvarssystemet, at

forsvarskomiteen for sitt vedkommende ikke har tatt noe standpunkt til hvilket forsvarssystem som skal benyttes når det gjelder vern av våre flyplasser. Vi har til visse tider vært borte i selve saken, men det har vært forutsatt at den i sin tid skal bli lagt fram for Stortinget. Jeg vil bare ha poengtert i forbindelse med den diskusjon man nå har hatt her, at vi i forsvarskomiteen ikke har tatt noe standpunkt til hvilket forsvarssystem som skal brukes.

Statsminister Lars Korvald: Jeg vil først si meg enig i det som hr. Guttorm Hansen formulerte om hva jeg tror han kalte det alminnelige politiske nivå, om en god avtale og den innflytelse det skulle ha på den generelle politiske situasjon og vår orientering i Vest-Europa. Det var ikke akkurat de ordene han brukte, men det er vel så noenlunde dekkende. Jeg personlig er helt enig i den betraktning at handelsavtalen, når den foreligger, også skal tjene det formålet. [329] Det vil jeg gjerne ha presisert. Og det er ikke bare min personlige vurdering. Jeg mener her å tale også på Regjeringens vegne. Dette er vårt syn, og dette er hensikten.

Når det gjelder det spesielle spørsmål om våpenleveranse som har vært trukket inn, foreligger det ingen slags tilsagn hverken den ene eller den andre veien, men saken har vært nevnt, slik som handelsministeren har sagt. Jeg kan si at jeg vil be om å få klarlagt helt ut i leddene hva som her er foregått, og jeg tror jeg straks kan si på Regjeringens vegne at dette ikke vil bli noen salderingspost i regnskapet.

Formannen: Kunne statsministeren tenke seg at denne komite og forsvarskomiteen fikk en orientering om den saken?

Statsminister Lars Korvald: Det kan jeg komme tilbake til formannen med når jeg får sett på om det er noen nødvendighet eller noen bakgrunn for det.

Formannen: Hr. Brommeland stilte et spørsmål til handelsministeren, og jeg gir da ordet til ham.

Statsråd Hallvard Eika: Når det gjeld tomatane, er det å seia at alle desse spørsmåla vert handterte etter samråd med sakkunnige frå organisasjonane, og friperioden fram til 9. mai er akseptert av organisasjonane. Det er framleis krav frå Kommisjonen – det skal visstnok først og fremst stamma frå Holland – om å få utvida friperioden til å gjelda heile mai. Til det har vi sagt at det går utover det vi kan akseptera, for det har så store konsekvensar for ei bestemt næringsgrein i Norge at det ikkje er akseptabelt.

Formannen: Da har jeg ikke flere på talerlista. Hvis ikke flere ber om ordet, er møtet hevet.

Møtet hevet kl. 12.45.